

NIEUWE GELUIDEN IN DE DANS

Deze veelbelovende dansmakers vertegenwoordigen ieder een geheel eigen geluid binnen de Nederlandse danswereld. Ze wonnen al enkele prijzen, maar het grote publiek kent ze nog niet. Dat zou zomaar eens kunnen veranderen.

Door Susan Nortier

1. Dunja Jovic

De Servische Dunja Jovic (1978) werkt al jaren aan een boeiend portfolio en staat bekend om de complexiteit van haar choreografie. Ze maakt zowel dansproducties als -films. Haar film 'Bird' werd in 2015 genomineerd voor een Gouden Kalf en voor de productie 'De Panter' ontving ze in 2021 de VSCD Zwaan.

Jovic startte haar danscarrière bij de Codarts Dansacademie, in Rotterdam, waar ze in 2000 werd aangenomen. Ze verliet daarvoor haar woonplaats, Belgrado, waar het bombardement van de Navo net voorbij was. Jovic is ex-topsporter. Ze zat in het Joegoslavische olympisch team ritmische gymnastiek. Maar in Nederland vertelde ze niemand over haar achtergrond. 'Ik liet mijn oorlogsverleden niet zien. Ook over mijn carrière als profatleet vertelde ik niemand. Ritmische gymnastiek was in de balletwereld destijds niet iets om over op te scheppen', vertelt ze met een lachje. Jovic besloot niet achterom te kijken, danste bij verschillende gezelschappen en maakte vanaf 2006 de ommezwaai naar choreograaf.

In dat werk sijpelt haar verleden onverbidlijk door. Zo verlangte ze als ex-topsporter een extreem hoge werkethiek van haar dansers, en behandelt ze zware thema's als existentialisme, vervreemding en transhumanisme. Haar stijl heeft zelfs een eigen naam gekregen: *danse-noir*. Jovic verwoordt het zelf anders: 'Ik ben geïnteresseerd in transformaties, en dan vooral in de tijdsperiode die ligt tussen een bepaalde gebeurtenis meemaken en daar anders uit komen.'

Haar geboorteland, Joegoslavië, moest zich door alle oorlogen

steeds opnieuw uitvinden, vertelt ze. Toch voert de thematiek van haar werk niet alleen daarop terug. 'Mijn moeders overlijden was bepalend, dat had een grote impact op mijn begrip van tijd. Hoe gaan we om met tijd, gerelateerd aan het onvermijdelijke einde? Ik begon alles in tijd te zien.' Het is de rode draad in haar werk. 'Maar steeds op een andere manier. Tijd in relatie tot hoe we met technologie omgaan, of hoe we ons leven uitlekken.' Haar moeders overlijden leidde tot het maken van haar eerste choreografie.

Jovic' nieuwste werk, *We, Us and Other Games*, gaat over een vader die zijn dochter verliest in de virtuele wereld The Living Project. Hij is technisch onbekwaam, maar besluit toch in het spel te stappen. 'Een poëtisch, donker, ritueel spel dat hij niet kent', noemt Jovic het.

Vreemde humor

Ondanks de zware thema's bevat Jovic' werk ook humor, dankzij het surrealisme erin. 'Het is niet het soort humor dat je meteen aan het lachen maakt, maar een subtiele, vreemde humor', legt ze uit. Kenmerkend voor haar choreografie is de complexiteit ervan, met snelle, soms grillige bewegingen én zachte, vloeiende bewegingen. 'De poëzie ligt in de delicate balans tussen deze tegengestelde elementen', aldus Jovic.

Technische beheersing en theatrale expressie staan centraal in haar stukken. 'Mijn dansers zijn technisch zeer wendbaar, met elementen uit ballet, moderne dans en hiphop. Pas als je je techniek onder de knie hebt, kun je met artistieke elementen aan de slag, en daar begint de magie: het opbouwen van spanning en de karakters in het verhaal.'

Jovic behandelt haar dansers bijna als acteurs. Ze moeten elke kleine emotie kunnen uitdrukken met hun gezicht. 'Zo wordt het een fysieke en mentale performance.'

Voor het werk '18 Degrees Below the Horizon' brengt Dunja Jovic zestien dansers op het podium.

FOTO'S: LESEK, JANKIEWSKI, MARINIS GROCHTOW

2. Dalton Jansen

Dalton Jansen (1993) timmert hard aan de weg. Met zijn voorstelling 'Birds' won hij in 2022 de Jonge Zwaan en een Zilveren Krekel, prestigieuze dansprijzen. Hij maakt geëngageerd werk, geïnspireerd op zijn lastige jeugd.

Jansen kwam op zijn elfde in een gesloten jeugdzorginstelling terecht, nadat zijn moeder had moeten onderduiken voor huiselijk geweld. Hij hoorde daar niet. 'Die plek heeft me kapotgemaakt', vertelt hij. 'Ik was nooit in aanraking geweest met politie en zat er omdat de open jeugdzorg geen plek had.'

Hij werd weggerukt uit Rotterdam en kon een tijd geen danslessen meer volgen bij het Hiphophuis, wat zijn uitlaatklep was. 'Mijn docenten daar waren coaches voor me. Ze zeiden: "Dalton, jij kunt echt een heel goede danser worden."' Uiteindelijk kon Jansen naar de open jeugdzorg, waar hij de rest van zijn jeugd doorbracht.

Idealistisch en ambitieus

Als twintiger raakte Jansen geïnspireerd door dansdocent Anne Suurendonk, die bewoog zoals hij nog niet eerder zag. 'Ik vond haar stijl een perfecte mix van *urban* en *contemporary*.'

Al tijdens zijn dansopleiding aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten startte Jansen met twee anderen een eigen dansgezelschap, waar hij leiding aan gaf. 'Wij dachten: waar blijven de dansers die een mix maken van *urban* en *contemporary*? Dus gingen we dat

zelf doen.' Inmiddels maakt hij voorstellingen onder de vleugels van Theater Rotterdam en DOX. Met zijn gezelschap BLACK BIRDS maakt hij werk dat vooral thema's behandelt die spelen in de jeugdzorg, zoals zijn voorstelling *Birds*, én richt hij zich op talentontwikkeling van jongeren in achtergestelde posities.

Jansen is idealistisch en ambitieus. 'Ik wil de danswereld verbinden. We moeten van het balletdenken af; dat is niet de enige kunstvorm. Ik wil een wereld laten zien waarin elke dansvorm evenveel mag zeggen en evenveel waard is.'

Dans is voor hem meer dan esthetiek. 'In het theater zie je vooral amusement. Ik vind het belangrijk dat er kunst wordt gemaakt die de wereld aangaat, want ik geloof dat theater de wereld kan veranderen.'

Vierkant speelvlak

Ook binnen zijn danstaal slaat hij graag bruggen. 'Ik ontwikkel een eigen "fusiodanstaal", waarin ik mijn stijl vermeng. Ik kom uit hiphop, en pas die bewegingen graag toe op moderne dans.' Jansen staat bekend om zijn sterke duetten en speelt graag met licht en duisternis. 'Ik vind het interessant om dansers daarmee te laten verschijnen of juist verdwijnen.'

Typisch is dat hij altijd een vierkant speelvlak gebruikt. In *Birds* overheersen tekst en acteerwerk. De hoofdpersoon vertelt vanaf de rand van het met zwarte veren bezaaid vierkant hoe hij in de jeugddopvang terecht is gekomen. In *Run Quiet* zit het publiek aan de rand van het vierkante speelvlak. In duetten wordt huiselijk geweld verbeeld, met vechtbewegingen zoals stampen en klappen. Vanwege het heftige thema zette Jansen Slacht-

In Dalton Jansens voorstelling 'Birds' vertelt de hoofdpersoon hoe hij in de jeugddopvang terecht is gekomen.

offerhulpmedewerkers tussen het publiek. 'Toch werd de voorstelling uiteindelijk stopgezet. 'In de foyer stonden huilende mensen.' Jansen wil inspireren. 'Ik wil aan de nieuwe generatie laten zien dat ik van ver kom. Ik wil zeggen: los je problemen op, je kan het.' En hij is nog lang niet klaar. 'Ik voel dat ik nog beter kan worden. Ik weet niet hoe mijn toekomst eruitziet, maar weet wel dat die bruisend wordt.'

'Ik wil laten zien dat ik van ver kom. Ik wil zeggen: los je problemen op, je kan het'

3. Courtney May Robertson

Met haar een meter veertig is ze klein van stuk, maar ze vult het hele podium met haar sterke uitstraling. Courtney May Robertson (1992) maakt werk waarvan ze choreograaf, regisseur en ook performer is: ze danst er zelf in. En ze is niet bang voor ongemakkelijke thema's.

Opgroeïend in een klein Schots kustdorpje leerde Robertson als zevenjarige Schots countrydansen op school. Inmiddels maakt ze als choreograaf voorstellingen waarin ze ongemak opzoekt, met een focus op subculturen die door de maatschappij als 'lage cultuur' worden beschouwd. Dat levert werk op dat niet voor iedereen makkelijk verteerbaar zal zijn, maar waar Robertson een duidelijke bedoeling mee heeft.

In haar nieuwste voorstelling, *HUNTER*, spelen seksuele taboes een belangrijke rol. Ze danst een ongebruikelijk, duister duet met een pop die het hele spectrum van *body genres* in films vertegenwoordigt: porno, horror en melodrama, genres die een fysieke reactie oproepen bij de kijker. Robertson wil de opwindende angst en walging die daarbij horen blootleggen.

De pop hangt aan een balanceerinstallatie. Robertson en de pop bewegen langzaam over en om elkaar heen, en in een volgende scène zijn de bewegingen juist heftig en pulserend. Hun monden wisselen wit lichaamsvocht uit en

ze steken vingers in elkaars keel tot ze kokhalzen en bloeden. Robertson is gefascineerd door het grijze gebied tussen iets afstandelijk vinden en iets intrigerend vinden. 'In die frictie ligt voor mij de opwindende. De verwarring die daar ontstaat, is interessant en ik ben vast niet de enige die dat lastig vindt.'

De Schotse komt uit een katholiek gezin met een strenge beroepsmilitair als vader. 'Als jong meisje was ik rebels, ik voelde mij aangetrokken tot alles wat verboden was.' Beweging bracht haar plezier en vrijheid. 'Ik vond countrydansen geweldig vanwege de duidelijke vorm ervan, met exacte pasjes en een heldere beweging door de ruimte.' Dat zie je terug in haar danstaal.

Tijdens een workshop bij het Nederlandse gezelschap Club Guy & Roni sprak de combinatie van *urban* dansstijlen, technische ballet en theatrale expressie haar aan. Ze kreeg er een opleidingsplek, danste vervolgens bij Conny Janssen Danst en werd daar gespot door choreograaf Jan Martens, die haar vroeg om voor hem te dansen.

Vanaf toen raakte haar carrière in een stroomversnelling. 'Eerst lag de nadruk op dansen in andere producties, nu begint mijn eigen werk een grotere rol te spelen.'

Fysieke reactie

Kenmerkend voor Robertsons werk is dat haar lichaam steeds interacterend met een ander medium: de ene keer videobeelden waarop ze reageert, de andere keer een computercode die haar choreografie bepaalt. In *HUNTER* is de pop het medium. 'Ik bedenK eerst het thema van een stuk, dan kies ik een daarbij passend medium en daarop baseer ik mijn choreografie.'

Haar danstaal bestaat uit snelle, precieze bewegingen. Ze gebruikt graag *noise music*, lawaaiige muziek die vaak uit donkere techno bestaat. 'Muziek is de drijvende kracht voor mijn verhaal, omdat je er goed complexe emoties mee kunt overbrengen.'

Robertson wil met haar werk allereerst een fysieke reactie te weegbrengen. 'Ik denk dat we veel kunnen leren van overveldende fysieke ervaringen, want die ontwapenen ons. Dan ontstaat ruimte voor nieuwe, kritische gedachten. Mijn diepere motivatie is denk ik schaamte en de angst voor afwijzing uitdagen. Ik wil gewoonweg zeggen: het is oké. 🗨️

'Ze gebruikt graag 'noise music', die vaak uit donkere techno bestaat'

In 'HUNTER' danst Courtney May Robertson een duister duet met een levens-echte pop.

FOTO'S: AMANDA HARPER, TIL LEROY, VERBEE, COUSTEL, OK